

OPRACOWANIE - 18 VIII 2022 r.

PLIKI COOKIE

Pytania i odpowiedzi

W oparciu o własne doświadczenia oraz zalecenia europejskich organów nadzorczych (francuskiego, czeskiego i austriackiego) przygotowaliśmy dla Ciebie odpowiedzi na najczęstsze pytania dotyczące ciasteczek.

Mamy nadzieję, że dzięki naszemu poradnikowi uda Ci się oswoić z tą nietatwą tematyką. Gdybyś potrzebował/a dodatkowej pomocy, nie wahaj się [pytać](#).

WERSJA ONLINE

Spis treści

1. Czym są pliki cookie?	4
2. Czy pliki cookie to dane osobowe?	4
3. Jakie są ramy prawne korzystania z plików cookie?	5
4. Czy staję się administratorem danych osobowych w związku z korzystaniem z plików cookie na mojej stronie?	6
5. Czy zapisywanie i przechowywanie wszystkich plików cookie wymaga zgody użytkownika?	7
6. Kiedy pliki cookie są "technicznie niezbędne"?	7
7. Czy należy informować użytkowników o stosowaniu plików cookie, które nie wymagają zgody użytkownika (np. technicznie pliki cookie)?	8
8. Czy mechanizmy śledzące używane do pomiaru oglądalności są zwolnione z obowiązku uzyskania zgody?	9
9. Czy pliki cookie używane do rozliczeń w ramach marketingu afiliacyjnego są zwolnione z obowiązku uzyskania zgody?	9
10. Czy pliki cookie wykorzystywane w celu świadczenia usług typu <i>cashback</i> lub <i>reward</i> , korzystają ze zwolnienia z obowiązku uzyskania zgody?	9
11. Czy wykorzystywanie plików cookie w celu zwalczania nadużyć (np. przy usługach e-commerce lub w banku internetowym) objęte jest zwolnieniem z obowiązku uzyskania zgody?	10
12. Jakie są warunki udzielenia zgody?	10
13. Czy możliwe jest wyrażenie zgody poprzez ustawienia przeglądarki?	11
14. Jak poinformować użytkownika o plikach cookie podczas odbierania zgody?	11
15. Czy korzystanie z przycisku udostępnienia informacji na portalach społecznościowych wiąże się z koniecznością uzyskania zgody użytkowników?	11
16. Co to jest baner cookie i czy potrzebuję paska cookie na mojej stronie intern?	11
17. Jak zaprojektować baner cookie, aby zgoda była ważna?	12

18. Czy muszę umożliwić użytkownikowi wycofanie zgody?	13
19. Czy można przetwarzać dane osobowe za pomocą plików cookie na podstawie uzasadnionego interesu?	13
20. Czy jest możliwe, aby przycisk "Akceptuj wszystko" był innego koloru niż przycisk "Odrzuć wszystko"?	13
21. Czy przycisk "Odrzuć wszystko" musi być widoczny na pierwszy rzut oka? Ewentualnie, czy można go umieścić w „Ustawieniach”?	14
22. Czy opcja „Odrzuć wszystko” może być dostępna dopiero w drugiej warstwie informacyjnej (np. po naciśnięciu przycisku "Ustawienia dotyczące plików cookie"), przy dodatkowym założeniu, że użytkownik został o tym wyraźnie poinformowany w pierwszej warstwie informacyjnej?	14
23. Czy jest możliwe, aby w ustawieniach dla ciasteczek analitycznych i marketingowych było wstępnie zaznaczone „TAK”?	15
24. Czy muszę informować o wszystkich indywidualnych ciasteczkach, które otrzymuje użytkownik? Gdzie powinna być umieszczona taka informacja?	15
25. Czy użytkownicy powinni mieć możliwość indywidualnego wyboru podmiotów dostarczających mechanizmy śledzące, na które wyrażają zgodę?	15
26. Czy zawsze muszę informować odwiedzających o korzystaniu z plików cookie?	15
27. W jak szczegółowy sposób należy przedstawić użytkownikowi cele korzystania z plików cookie?	16
28. Czy mogę uniemożliwić klientowi korzystanie z witryny przed wyrażeniem zgody na pliki cookie?	17
29. Co oznacza pojęcie " <i>pay or okay</i> " i czy takie praktyki są dopuszczalne?	17
30. Czy można uzależnić dostęp do niektórych treści publikowanych na stronie od zgody na korzystanie z plików cookie, które dostarczają podmioty trzecie?	18
31. Czy zamknięcie wyskakującego okienka dotyczącego plików cookie można uznać za zgodę?	19
32. Czy można stosować reklamę kontekstową, jeśli użytkownik odmawia akceptacji plików cookie?	20
33. Jak długo aktualna pozostaje zgoda na korzystanie z plików cookie i kiedy można ponownie poprosić o zgodę, jeżeli wcześniej udzielono odpowiedzi odmownej? ..	20
34. Czy technika maskowania CNAME w celu zapisania plików cookie jest legalna? Czy takie działanie pozwala uniknąć konieczności pozyskania zgody?	22

Pytania i odpowiedzi

1. Czym są pliki cookie?

Najprościej rzecz ujmując, pliki cookie to niewielkie pliki tekstowe, które są zapisywane na urządzeniu końcowym, takim jak komputer lub smartfon, podczas wyświetlania strony internetowej. Zapisane na urządzeniu pliki cookie mogą być później odczytywane przez serwer, który wyświetla stronę internetową.

Istnieją różne rodzaje plików cookie. Można je pogrupować według czasu ich ważności (np. sesyjne i trwałe) lub według domeny, do której należą (np. pliki cookie pierwszej i trzeciej strony). Jeśli serwer, który udostępnia stronę, przechowuje pliki cookie na komputerze lub urządzeniu przenośnym użytkownika, nazywa się je "plikami cookie nagłówka HTTP". Ponadto pliki cookie mogą być zapisywane za pomocą kodu JavaScript.

Przykład: witryna internetowa jest oferowana w pięciu różnych wersjach językowych. Przy pierwszym wejściu na stronę użytkownik wybiera polską wersję językową. Na urządzeniu końcowym użytkownika zapisywany jest plik tekstowy (trwały plik cookie) wraz z informacją, że użytkownik korzysta ze strony w języku polskim. Jeśli użytkownik nie usunie plików cookie i ponownie wejdzie na stronę internetową za pomocą tej samej przeglądarki, odczytanie informacji z zapisanego pliku cookie poinstruuje serwer wyświetlający stronę, że strona powinna być wyświetlana w języku polskim.

2. Czy pliki cookie to dane osobowe?

Pliki cookie mogą stanowić dane osobowe.

Odpowiedź na to pytanie zaczniemy od rozważań teoretycznych. Według art. 4 pkt 1 RODO, dane osobowe oznaczają informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej. Możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej.

Motyw 30 RODO wskazuje z kolei, że osobom fizycznym mogą zostać przypisane identyfikatory internetowe, takie jak adresy IP, identyfikatory plików cookie, generowane przez ich urządzenia, aplikacje, narzędzia i protokoły czy też inne identyfikatory, generowane na przykład przez etykiety RFID. Jak to interpretować? Jeżeli pliki cookie mogą zidentyfikować osobę za pośrednictwem jej urządzenia, powinniśmy je uważać za dane osobowe. Potwierdza to motyw 26 RODO, który wskazuje, że nawet spseudonimizowane dane osobowe, które przy użyciu dodatkowych informacji można przypisać osobie fizycznej, należy uznać za informacje o możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej.

Kiedy to może mieć miejsce? Na przykład, gdy wykorzystujemy pliki cookie do uwierzytelniania użytkownika, co wiąże się z przetwarzaniem jego danych osobowych, ponieważ służy ono do umożliwienia użytkownikowi zalogowania się na swoje konto w usłudze online.

Inny przykład, kiedy pliki cookie to dane osobowe, to pliki cookie strony trzeciej umieszczone na stronie internetowej danej organizacji (np. Google Analytics). W tej kwestii wypowiedział się francuski organ nadzorczy, wskazując m.in. że w ramach funkcji Google Analytics przetwarzane są następujące kategorie danych osobowych:

- a) identyfikator osoby odwiedzającej stronę (identyfikator pliku cookie Google Analytics, tj. identyfikator klienta Google Analytics);
- b) w przypadku osób, które zalogowały się na stronie internetowej za pomocą konta użytkownika – wewnętrzny identyfikator;
- c) ewentualne identyfikatory zleceń;
- d) adresy IP.

Więcej na temat przywołanej decyzji CNIL znajdziesz na stronie:

<https://odo24.pl/blog-post.czy-google-analytics-jest-zgodne-rod-odecyzja-cnii>

3. Jakie są ramy prawne korzystania z plików cookie?

Ochronę poufności komunikacji w związku z wykorzystaniem plików cookie i podobnych rozwiązań regulują przede wszystkim:

- a) Dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 12 lipca 2002 r. dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dalej „Dyrektywa 2002/58/WE”) oraz implementująca

- ją do polskiego porządku prawnego ustawa z 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2004 r. nr 171 poz. 1800 z późn. zm., dalej „UPT”).
- b) Rozporządzenie 2016/679 Parlamentu Europejskiego i Rady z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (dalej „RODO”).

Z racji nakładających się obowiązków określonych w przywołanych wyżej przepisach, pierwszą rzeczą jest określenie relacji między nimi. W tym zakresie pragnę zwrócić uwagę na dwa postanowienia:

- a) Motyw 10 Dyrektywy 2002/58/WE: (...) Dyrektywę 95/46/WE (zgodnie z treścią art. 94 ust. 1 RODO Dyrektywa 95/46/WE została uchylona ze skutkiem od 25.5.2018 r., a zakres jej regulacji przekazano pod reżim RODO) stosuje się w szczególności do wszystkich spraw dotyczących ochrony podstawowych praw i wolności, które nie są szczegółowo objęte przepisami niniejszej dyrektywy, włączając zobowiązania nałożone na kontrolera oraz prawa jednostek.
- b) Motyw 173 RODO: niniejsze rozporządzenie powinno mieć zastosowanie do wszystkich tych kwestii dotyczących ochrony podstawowych praw i wolności w związku z przetwarzaniem danych osobowych, które nie podlegają szczególnym obowiązkom mającym ten sam cel, określonym w dyrektywie Parlamentu.

Powyższe jest zgodne z doktryną, że prawo regulujące kwestie szczegółowe (*lex specialis*) ma pierwszeństwo przed prawem regulującym jedynie kwestie ogólne (*lex generalis*). Zatem bezpośrednie zastosowanie w zakresie zapisywania lub uzyskiwania dostępu do plików cookie zapisanych na urządzeniu końcowym abonenta lub użytkownika końcowego będzie miał art. 173 i 174 UPT. RODO będzie miało zastosowanie w całości, wyłączając kwestie uregulowane szczegółowo w UPT, dotyczące przede wszystkim warunków uzyskania zgody abonenta lub użytkownika końcowego.

Pozostałe przepisy RODO, w tym zasady określające jakość danych, prawa osób, których dane dotyczą, poufność i bezpieczeństwo przetwarzania oraz kwestie przekazywania danych osobowych do państw trzecich będą miały zastosowanie w całej rozciągłości.

4. Czy staję się administratorem danych osobowych w związku z korzystaniem z plików cookie na mojej stronie?

Zdaniem austriackiego organu nadzorczego, jeżeli administrator strony zdecyduje się na korzystanie z plików cookie (lub innych analogicznych mechanizmów), stanie się administratorem lub współadministratorem danych. Jedynym warunkiem jest przetwarzanie danych osobowych.

Nie ma przy tym znaczenia, czy pliki cookie będą przesyłane z serwera do przeglądarki osoby odwiedzającej stronę, czy też generowane w przeglądarce tej osoby poprzez kod skryptu *Java* umieszczony na stronie.

Nie ma także znaczenia, czy administrator strony ma dostęp do danych osobowych, np. do profilu zainteresowań osoby odwiedzającej stronę internetową, który utworzyła sieć reklamowa (zob. wyrok ETS z 10 lipca 2018 r., Jehovan todistajat, C-25/17 pkt 69).

Zdaniem austriackiego organu nadzorczego, administrator strony jest administratorem danych (przynajmniej w pewnym zakresie), jeżeli korzysta z plików cookie (lub innych analogicznych mechanizmów) na swojej stronie i we własnym interesie (np. w celu zarobkowym, poprzez wyświetlanie spersonalizowanych reklam), a w procesie tym dochodzi do przetwarzania danych osobowych.

5. Czy zapisywanie i przechowywanie wszystkich plików cookie wymaga zgody użytkownika?

Nie. Zgoda nie jest wymagana w przypadku technicznych plików cookie (niezbędnych do wykonania transmisji komunikatu za pośrednictwem publicznej sieci telekomunikacyjnej lub dostarczania usługi telekomunikacyjnej lub usługi świadczonej drogą elektroniczną, żądanej przez abonenta lub użytkownika końcowego). Należy przy tym pamiętać, że także w przypadku technicznych plików cookie co do zasady przetwarzane są dane osobowe, a zatem operacje te podlegają obowiązkom wynikającym z RODO.

6. Kiedy pliki cookie są "technicznie niezbędne"?

Ani dyrektywa 2002/58/WE, ani ustawa Prawo telekomunikacyjne nie zawierają szczegółowej listy tego, co rozumie się przez "technicznie niezbędne pliki cookie". Jednakże opinia 04/2012, Grupy Art. 29 w sprawie wyłączenia zapisywania plików cookie spod zasady pozyskiwania zgody (WP 194) zawiera kryteria oceny, czy pliki cookie określone w art. 5 ust. 3 dyrektywy 2002/58/WE są technicznie niezbędne.

Zdaniem austriackiego organu nadzorczego następujące funkcje są niezbędne z technicznego punktu widzenia (w związku z czym odpowiednie pliki cookie mogą być ustawiane bez zgody):

- a) niezbędne zarządzanie sesją (np. pliki cookie służące do zapisywania zawartości koszyka zakupów sklepie online lub pliki cookie służące do zapisywania statusu zalogowania);
- b) dane wprowadzone do formularza online, jeżeli do przestania formularza konieczne jest wprowadzenie danych na wielu podstronach witryny;
- c) informacje o statusie zgody, chyba że w tym celu zostanie przypisany unikalny identyfikator online.

Z technicznego punktu widzenia nie stanowią niezbędnych (a więc wymagają zgody) takie pliki cookie, które śledzą zachowanie użytkowników na danej lub kilku stronach internetowych. Dotyczy to w szczególności wtyczek do serwisów społecznościowych lub sieci reklamowych, których wykorzystanie wiąże się z przekazaniem do podmiotów trzecich, danych osób odwiedzających stronę internetową.

„Niezbędności” nie należy interpretować tożsamo z "koniecznością ekonomiczną". Oznacza to, że marketingowe pliki cookie, które służą do wyświetlania spersonalizowanych reklam nie stają się technicznie niezbędne tylko dlatego, że wyświetlanie spersonalizowanych reklam jest konieczne do finansowania strony internetowej (zob. orzeczenie austriackiego Federalnego Sądu Administracyjnego GZ: W214 2223400-1).

7. Czy należy informować użytkowników o stosowaniu plików cookie, które nie wymagają zgody użytkownika (np. technicznie pliki cookie)?

Art. 173 ust. 3 ustawy prawo telekomunikacyjne nie wymaga informowania użytkowników o stosowaniu takich plików cookie.

Warto w tym miejscu powołać się na wskazania niektórych organów nadzorczych, np. CNIL, który zaleca, aby informować o ich stosowaniu w celu zapewnienia pełnej przejrzystości. Informacje te mogą być zamieszczone w polityce prywatności lub plików cookie.

Ponadto, niezależnie od obowiązków wynikających z ustawy prawo telekomunikacyjne, osoby, których dane dotyczą, zgodnie z RODO (art. 13) powinny

być poinformowane o wszystkich operacjach przetwarzania danych, które ich dotyczą.

8. Czy mechanizmy śledzące używane do pomiaru oglądalności są zwolnione z obowiązku uzyskania zgody?

Tak, jednak pod pewnymi warunkami.

Pomiar oglądalności może być uznany, w pewnym zakresie, za ściśle niezbędny do funkcjonowania strony. Aby ograniczyć przy tym mechanizmy śledzące związane z tą funkcją, znaczniki powinny:

- a) posiadać cel ściśle ograniczony do pomiaru oglądalności na stronie, realizowany na wyłączny rachunek administratora strony;
- b) być wykorzystywane wyłącznie do tworzenia anonimowych danych statystycznych;
- c) uniemożliwiać globalne śledzenie osoby, tj. korzystania z różnych aplikacji lub przeglądania różnych stron internetowych;
- d) nie dopuszczać do agregowania zgromadzonych danych z innymi operacjami przetwarzania;
- e) nie dopuszczać do przekazywania zgromadzonych danych osobom trzecim.

9. Czy pliki cookie używane do rozliczeń w ramach marketingu afiliacyjnego są zwolnione z obowiązku uzyskania zgody?

Nie.

Mechanizmy śledzące używane do rozliczeń w ramach marketingu afiliacyjnego nie podlegają zwolnieniu przewidzianemu w art. 173 ust. 3 ustawy prawo telekomunikacyjne. Niniejsze mechanizmy nie są wykorzystywane wyłącznie do przepływu informacji w sieciach łączności elektronicznej, a także nie są niezbędne do świadczenia usługi na żądanie abonenta lub użytkownika.

10. Czy pliki cookie wykorzystywane w celu świadczenia usług typu *cashback* lub *reward*, korzystają ze zwolnienia z obowiązku uzyskania zgody?

Tak.

Systemy typu *cashback* lub *reward* polegają na tym, że użytkownicy którzy zarejestrowali się na stronie partnerskiej, otrzymują częściowy zwrot pieniędzy lub inne korzyści (bony rabatowe, preferencyjne stawki itp.), w przypadku gdy

dokonają zakupu na stronie sprzedawcy, którą odwiedzili poprzez link umieszczony na stronie partnerskiej.

Rozstrzygnięcie w tym przedmiocie zapadło we Francji, gdzie tamtejsza Rada Stanu w decyzji z dnia 8 kwietnia 2022 r. wskazała, że zgoda użytkownika nie jest wymagana względem mechanizmów śledzących, wdrażanych na potrzeby niniejszych systemów (*cashback* oraz *reward*), jako niezbędnych do świadczenia usługi na żądanie abonenta lub użytkownika – nawet wówczas, gdy te same mechanizmy są również wykorzystywane do wynagradzania współpracujących partnerów.

11. Czy wykorzystywanie plików cookie w celu zwalczania nadużyć (np. przy usługach e-commerce lub w banku internetowym) objęte jest zwolnieniem z obowiązku uzyskania zgody?

Pliki cookie, które wykorzystuje się do celów zwalczania nadużyć finansowych co do zasady nie podlegają zwolnieniu przewidzianemu w art. 173 ust. 3 ustawy prawo telekomunikacyjne.

Równocześnie, warto zasygnalizować w tym miejscu stanowisko francuskiego organu nadzorczego (CNIL), który uważa, że zwolnienie może to może mieć do nich zastosowanie, w pewnych szczególnych przypadkach. Dotyczy to w szczególności tych mechanizmów, które mają zapewnić bezpieczeństwo uwierzytelniania użytkownika (np. poprzez ograniczenie zautomatyzowanych lub nieprzewidzianych prób dostępu). W takim przypadku mechanizmy śledzące mogą być uznane za niezbędne do świadczenia usługi na żądanie użytkownika lub abonenta.

12. Jakie są warunki udzielenia zgody?

Zgoda powinna być przede wszystkim swobodna, konkretna, świadoma i jednoznaczna, a zatem powinna posiadać cechy oświadczenia woli wymagane przez RODO (stanowi o tym art. 174 ustawy prawo telekomunikacyjne). Osoba, której dane dotyczą, musi mieć łatwą możliwość odmowy wyrażenia zgody, bez ponoszenia negatywnych konsekwencji (np. niedostępność treści strony internetowej). Jednocześnie należy udostępnić osobie, której dane dotyczą, wymagane informacje, w tym dotyczące celu przetwarzania (patrz: WP 260 Wytyczne dotyczące przejrzystości), a także, kto będzie dane przetwarzał, jak długo i czy dane będą przekazywane innym podmiotom lub do państw trzecich. Udzielanie zgody nie powinno być mylące lub uciążliwe dla użytkownika, tzn. nawet jeżeli użytkownik podjął decyzję co do zgody lub odmowy względem każdego odrębnie – pliku cookie, celu lub administratora – to powinien mieć także

łatwą możliwość odmowy względem wszystkich plików cookie/celów przetwarzania/ administratorów na raz. Wymogi dotyczące zgody zostały opisane bardziej szczegółowo w wytycznej EROD 05/2020.

13. Czy możliwe jest wyrażenie zgody poprzez ustawienia przeglądarki?

Nie. W przypadku zgody wymagane jest aktywne działanie użytkownika (np. kliknięcie przycisku zgody). W związku z tym nie jest możliwe wyrażenie ważnej zgody przez domyślne ustawienia przeglądarki. Użytkownik musi mieć możliwość wyrażenia świadomej zgody na indywidualne cele dla poszczególnych administratorów. Więcej na ten temat przeczytasz w wytycznej Grupy Roboczej Art. 29 nr 2/2010 w sprawie internetowych reklam behawioralnych.

14. Jak poinformować użytkownika o plikach cookie podczas odbierania zgody?

Przedstawiane informacje powinny być jasne i zrozumiałe dla przeciętnego użytkownika. Struktura informacji będzie różna w zależności od liczby plików cookie. Inaczej będzie wyglądał obowiązek informacyjny dotyczący jednego ciasteczka, jeżeli dane nie będą przekazywane podmiotom trzecim, a inaczej – obowiązek informacyjny obejmujący kilkadziesiąt ciasteczek, jeżeli dane będą przekazywane wielu podmiotom trzecim. W przypadku obszernych obowiązków informacyjnych, dla większej przejrzystości, warto przedstawić je w sposób uporządkowany, tj. podzielić poszczególne pliki cookie na grupy, gdzie następnie opisane będą poszczególne pliki (zgodnie z wymaganiami wynikającymi z orzeczenia TSUE ws. Planet49).

15. Czy korzystanie z przycisku udostępnienia informacji na portalach społecznościowych wiąże się z koniecznością uzyskania zgody użytkowników?

Zdaniem francuskiego organu nadzorczego – tak, ponieważ przyciski służące do udostępnienia informacji na portalach społecznościowych pozwalają, by podmioty trzecie zapisywały i odczytywały na urządzeniu użytkownika znaczniki, które służą zazwyczaj szerszym celom niż wyłącznie interakcja z danym portalem społecznościowym (np. realizują dodatkowo cele reklamowe itp.).

16. Co to jest baner cookie i czy potrzebuję paska cookie na mojej stronie internetowej?

Baner cookie to wyskakujące okno, które pojawia się po wejściu na stronę internetową. Baner cookie jest wykorzystywany do zapytania osoby odwiedzającej witrynę o zgodę na zapisywanie i odczytywanie plików cookie. Zgoda niniejsza

musi być uzyskana od osoby odwiedzającej stronę internetową, jeżeli stosowane pliki cookie nie są technicznie niezbędne. Jeżeli strona internetowa wykorzystuje wyłącznie pliki cookie technicznie niezbędne, to zapytanie o zgodę nie jest konieczne, a co za tym idzie, nie jest konieczny baner cookie.

17. Jak zaprojektować baner cookie, aby zgoda była ważna?

Administrator strony może dowolnie zaprojektować baner cookie. Należy jednak pamiętać, że warunki uzyskania zgody opierają się na art. 4 pkt 11 i art. 7 RODO.

Zgoda na zapisywanie i odczytywanie plików cookie (innych niż technicznie niezbędne) oraz na późniejsze przetwarzanie danych w oparciu o takie pliki, pozostanie skuteczna tylko wówczas, gdy w pełni spełnione będą wymogi RODO.

Projektując baner cookie, należy w każdym przypadku przestrzegać następujących zasad:

- a) najpierw zgoda, potem pliki cookie: zgodę należy uzyskać w pierwszej kolejności. Tworząc witrynę internetową, należy upewnić się, że przed uzyskaniem zgody nie zostaną zapisane żadne pliki cookie, inne od technicznie niezbędnych;
- b) świadomość osoby, której dane dotyczą: osoba, której dane dotyczą, musi mieć jasność, że wyraża zgodę na pliki cookie. Kontynuowanie przeglądania strony bez interakcji z paskiem cookie lub pomyłkowe kliknięcie na "ukryty przycisk zgody", nie może być interpretowane jako jednoznaczna zgoda. Ponadto, nie można zakładać udzielenia zgody tylko dlatego, że osoba, której dane dotyczą, „domyślnie zezwala” na zapisywanie lub odczytywanie plików cookie poprzez ustawienia swojej przeglądarki;
- c) domyślna ochrona prywatności: osoba, której dane dotyczą, musi wyrazić zgodę świadomie. Wstępnie zaznaczone pola wyboru w pasku cookie są niedozwolone;
- d) dobrowolność: zgoda musi być wyrażona dobrowolnie. Osoba, której dane dotyczą, nie może być narażona na niedogodności i/lub szkodę, jeżeli nie wyrazi zgody. Co do zasady niedopuszczalne jest odmówienie dostępu do strony osobie, która nie wyraziła zgody;
- e) możliwość cofnięcia zgody: baner cookie musi wyraźnie opisywać, gdzie i w jaki sposób można cofnąć zgodę. Odwołanie musi być równie proste jak udzielenie zgody;

- f) spełnienie obowiązku informacyjnego: osoba, której dane dotyczą, musi mieć jasność, na co wyraża zgodę. Wymaga to pełnego wypełnienia obowiązków informacyjnych;
- g) odmowa zgody jest równie łatwa, jak jej udzielenie: odmowa zgody (lub kontynuowanie przeglądania strony bez udzielenia zgody), musi być równie łatwa jak udzielenie zgody. Decyzja o odmowie zgody nie powinna wymagać od użytkownika dłuższej interakcji z wyskakującym okienkiem, niż decyzja o wyrażeniu zgody. Nie można żądać od osoby, której dane dotyczą, by poszukiwała opcji odmowy na drugim lub trzecim poziomie obowiązku informacyjnego;
- h) brak nieuczciwych praktyk: na osobę, której dane dotyczą, nie można wywierać nacisku co do wyrażenia zgody, ani bezpośrednio, ani pośrednio. Niedozwolone jest takie zaprojektowanie przycisku służącego do odmowy zgody, które czyni go mniej widocznym niż przycisk do wyrażenia zgody.

18. Czy muszę umożliwić użytkownikowi wycofanie zgody?

Tak. Zgoda na przetwarzanie danych osobowych może być w każdej chwili cofnięta przez osobę, której dane dotyczą, a wycofanie zgody musi być równie łatwe, jak jej udzielenie. W przypadku wyrażenia zgody za pośrednictwem wyskakującego okienka nie można zastrzec, że wycofanie zgody może nastąpić tylko np. poprzez zmianę ustawień przeglądarki. Najlepiej, gdy na stronie internetowej znajduje się łatwo dostępny przycisk lub link umożliwiający wycofanie zgody.

19. Czy można przetwarzać dane osobowe za pomocą plików cookie na podstawie uzasadnionego interesu?

Tak. Należy odróżnić obowiązek uzyskania zgody na przechowywanie i odczytywanie plików cookie w przeglądarce użytkownika (wynikający z ustawy prawo telekomunikacyjne) od przetwarzania danych osobowych za pomocą plików cookie (analiza, profilowanie itp.), które w pełni podlega reżimowi RODO. Administrator musi zatem prawidłowo wskazać podstawę prawną przetwarzania danych, którą w przypadku plików cookie może być: zgoda osoby, której dane dotyczą; uzasadniony interes lub przetwarzanie niezbędne do wykonania umowy. Jeśli jednak użytkownik nie wyrazi zgody na przechowywanie i odczytywanie plików cookie w konkretnych celach, nie może dojść do ich wykorzystania w celu/ celach ich realizacji.

20. Czy jest możliwe, aby przycisk "Akceptuj wszystko" był innego koloru niż przycisk "Odrzuć wszystko"?

Projekt i kolor przycisków powinny być dobrane w taki sposób, aby osoba, której dane dotyczą, mogła swobodnie zdecydować, czy chce wyrazić zgodę, czy nie. Na przykład przycisk "Zgadzam się" nie powinien być znacząco większy lub znacząco bardziej kolorowy niż przycisk "Odrzucam". Jeśli przycisk rezygnacji jest mniej widoczny lub możliwy do zidentyfikowania, mógłby zostać przeoczony przez osobę, której dane dotyczą, a udzielona zgoda nie zostałaby uznana za swobodną.

Przykład: baner cookie ma białe tło. Przycisk zgody jest czerwony, zaś przycisk odmowy (lub dalszego przeglądania bez udzielenia zgody) jest biały. Pierwszy przycisk (czerwony) jest wyraźnie bardziej widoczny na białym tle, podczas gdy drugi przycisk (biały) nie jest widoczny. W takiej sytuacji nie można przyjąć, że udzielona zgoda jest ważna. Osoba, której dane dotyczą, nie miała dwóch równorzędnych możliwości przy podejmowaniu decyzji.

Podobne stanowisko przyjmuje francuski organ nadzorczy (CNIL). Wskazuje on, że co prawda projekt interfejsu udzielania i odmowy zgody co do zasady jest pozostawiony swobodzie administratora, niemniej zastosowane rozwiązania nie mogą mieć na celu wprowadzenie użytkownika w błąd lub uczynienie odmowy bardziej skomplikowaną, niż wyrażenie na nie zgody.

W związku z tym, aby nie wprowadzać użytkowników w błąd, CNIL zaleca, aby administratorzy danych upewnili się, że interfejsy nie wykorzystują praktyk, które są potencjalnie mylące poprzez doprowadzenie użytkowników do przekonania, że ich zgoda jest obowiązkowa.

21. Czy przycisk "Odrzuć wszystko" musi być widoczny na pierwszy rzut oka? Ewentualnie, czy można go umieścić w „Ustawieniach”?

Aby dać osobie, której dane dotyczą, wolny wybór, odmowa zgody powinna być równie prosta jak jej udzielenie. Przycisk *opt-out* powinien znajdować na tym samym poziomie, co przycisk zgody.

22. Czy opcja „Odrzuć wszystko” może być dostępna dopiero w drugiej warstwie informacyjnej (np. po naciśnięciu przycisku "Ustawienia dotyczące plików cookie"), przy dodatkowym założeniu, że użytkownik został o tym wyraźnie poinformowany w pierwszej warstwie informacyjnej?

Nie. Opcja skorzystania z odmowy powinna być dostępna na tym samym ekranie i z taką samą łatwością, jak opcja wyrażenia zgody.

Możliwość wyrażenia zgody jednym kliknięciem, podczas gdy skorzystanie z opcji odmowy wymaga podjęcia kilku działań (np. najpierw kliknięcie w "Ustawienia...", a następnie kliknięcie "Odmów wszystko"), ogranicza swobodę użytkowników, którzy chcą jak najszybciej obejrzeć stronę lub skorzystać z aplikacji.

23. Czy jest możliwe, aby w ustawieniach dla ciasteczek analitycznych i marketingowych było wstępnie zaznaczone „TAK”?

Nie jest to możliwe. Wstępnie zaznaczone pola nie mogą być uznane za zgodę w rozumieniu RODO, co wynika z motywu 32. Do takiego samego wniosku doszedł Trybunał Sprawiedliwości UE w orzeczeniu w sprawie Planet49 GmbH (C 673/17).

24. Czy muszę informować o wszystkich indywidualnych ciasteczkach, które otrzymuje użytkownik? Gdzie powinna być umieszczona taka informacja?

Tak. Umieszczenie tych informacji powinno uwzględniać natomiast liczbę plików cookie, tak aby przekazywane informacje były jasne i łatwo dostępne. Informacje te mogą więc znajdować się w drugiej warstwie obowiązku informacyjnego, dostępnej poprzez link zamieszczony bezpośrednio w wyskakującym okienku dotyczącym plików cookie, np. poprzez kliknięcie "Więcej informacji", lub w treści drugiej warstwy obowiązku informacyjnego poprzez link do innego dokumentu.

25. Czy użytkownicy powinni mieć możliwość indywidualnego wyboru podmiotów dostarczających mechanizmy śledzące, na które wyrażają zgodę?

Obowiązujące prawo nie wymaga, by użytkownik miał możliwość indywidualnego wyboru każdego administratora danych. Niemniej taka funkcja może dać użytkownikowi większą kontrolę nad jego danymi.

Francuski organ nadzorczy (CNIL) wskazuje, że w każdym przypadku niezbędne jest udostępnienie użytkownikom wyczerpującego wykazu administratorów danych, którzy otrzymują zgodę na zapis i odczyt znaczników. W praktyce CNIL zaleca, aby informacje o tożsamości administratorów były dostępne w kolejnej warstwie informacyjnej, poprzez link lub przycisk umieszczony w pierwszej warstwie obowiązku informacyjnego.

26. Czy zawsze muszę informować odwiedzających o korzystaniu z plików cookie?

To zależy od tego, jakie pliki cookie są stosowane.

Aby odpowiedzieć na to pytanie, najlepiej rozróżnić obowiązek informacyjny dotyczący zapisywania i odczytywania plików cookie od obowiązku informacyjnego dotyczącego przetwarzania danych osobowych.

Obowiązek informacyjny dotyczący zapisywania i odczytywania plików cookie, które nie mają charakteru technicznie niezbędnych, wynika z art. 173 ust. 1 ustawy prawo telekomunikacyjne.

Należy zauważyć, że zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, powyższy obowiązek dotyczy wszystkich plików cookie, które nie mają charakteru technicznie niezbędnych, niezależnie od tego, czy pliki te zawierają dane osobowe (zob. wyrok ETS z dnia 1 października 2019 r., C-673/17 par. 69 i nast.).

Jeżeli jednak zapisywanie lub odczyt plików cookie prowadzi do przetwarzania danych osobowych, niezbędne jest wykonanie obowiązku informacyjnego zgodnie z art. 13 RODO.

27. W jak szczegółowy sposób należy przedstawić użytkownikowi cele korzystania z plików cookie?

Należy wskazać użytkownikowi wszystkie cele mechanizmów śledzących, zanim przedstawiona będzie możliwość wyrażenia zgody lub odmowy. Francuski organ nadzorczy wskazuje, że konieczne jest zapewnienie, aby cele były sformułowane w sposób zrozumiały, w odpowiednim i wystarczająco jasnym języku. Każdy cel powinien być wskazany przez krótki i wyróżniony nagłówek, którego rozwinięciem będzie krótki opis.

Nie ma potrzeby, by w pierwszej warstwie informacyjnej wskazywać wszystkie operacje o charakterze technicznym bądź wszystkie mechanizmy służące temu samemu, ogólnemu celowi.

Szczegółowy opis realizowanych celów może być udostępniony w menu rozwijanym bądź poprzez link dostępny w pierwszej warstwie informacyjnej. Dla przykładu, ogólnym celem może być wyświetlanie spersonalizowanych reklam, podczas gdy bardziej szczegółowy i techniczny opis może wskazywać następujące działania:

- a) ograniczenie liczby powtórzeń wyświetlania treści reklamowych temu samemu użytkownikowi, aby zapobiec zmniejszeniu skuteczności przekazu reklamowego po określonej liczbie powtórzeń;

- b) zwalczanie fałszywych kliknięć (*click fraud*) polegających na sztucznym generowaniu kliknięć (przez człowieka lub program) w treści reklamowej lub linki afiliacyjne przez wydawców; źródłem usiłowań tego typu działania mogą być rozliczenia i płatności wynikające z kliknięcia w reklamę; możliwe jest także generowanie fałszywych kliknięć przez konkurentów, w celu uszczuplenia budżetu marketingowego; większość platform reklamowych zawiera mechanizmy pozwalające na wykrycie takich praktyk;
- c) w celu rozliczania usługi wyświetlania reklam;
- d) w celu pomiaru zainteresowania użytkowników, aby lepiej zrozumieć odbiorców.

28. Czy mogą uniemożliwić klientowi korzystanie z witryny przed wyrażeniem zgody na pliki cookie?

Z motywu 32 RODO wynika, że jeżeli osoba, której dane dotyczą, ma wyrazić zgodę drogą elektroniczną, zapytanie o zgodę nie może zakłócać korzystania z usługi. W pkt 39 wytycznych EROD nr 05/2020 stwierdza się, że aby zgoda była wyrażona swobodnie, dostęp do usług i funkcji nie może być uzależniony od zgody użytkownika na przechowywanie informacji na urządzeniu końcowym użytkownika lub dostęp do tych informacji (*cookie wall*).

29. Co oznacza pojęcie "pay or okay" i czy takie praktyki są dopuszczalne?

Zasadniczo należy dokonać rozróżnienia pomiędzy *paywall* a *cookiewall*.

W przypadku *paywall* od użytkownika wymaga się, by zapłacił za dostęp do strony internetowej. Nie ma to nic wspólnego z plikami cookie i jest dopuszczalne, ponieważ każdy administrator strony internetowej może zdecydować, czy dostęp do treści prezentowanych na jego stronie jest płatny.

Powyższe należy odróżnić od "ściany z ciasteczek" (*cookiewall*). Za pomocą *cookiewall* użytkownik może zapłacić środki pieniężne za dostęp do strony, bądź alternatywnie – wyrazić zgodę na wykorzystanie plików cookie (zazwyczaj marketingowych, które służą do wyświetlania spersonalizowanych reklam). Tego typu sytuacja nazywana jest potocznie *pay or okay*, czyli "płać lub nie płać".

Austriacki organ nadzorczy stwierdził dopuszczalność stosowania zasady *pay or okay*, tj. uznanie płatności za dostęp do strony internetowej za legalną alternatywę wobec udzielenia zgody na korzystanie z plików cookie (zob. decyzja austriackiego organu nadzorczego DPA-D122.974/0001-DPA/2019).

Za decyzją austriackiego organu nadzorczego przemawia okoliczność, że ustawodawca europejski najwyraźniej również zakłada, że dane osobowe mogą być udostępniane – przynajmniej w pewnym zakresie – w celu uzyskania usługi (zob. dyrektywa (UE) 2019/770 z późn. zm.) **Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że jest to wyłącznie interpretacja organu nadzorczego, bowiem nie istnieje orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w tej kwestii.**

Zdaniem austriackiego organu nadzorczego, stosowanie zasady *pay or okay* wymaga dochowania następujących warunków:

- e) niezbędne jest pełne przestrzeganie wszystkich przepisów dotyczących ochrony danych (w szczególności RODO), w przypadku operacji przetwarzania danych wymagających zgody (*okay*);
- f) zasady *pay or okay* nie mogą stosować organy publiczne;
- g) zasady *pay or okay* nie może stosować podmiot posiadający wyłączność w odniesieniu do treści lub oferowanych usług, np. przedsiębiorstwo użyteczności publicznej bądź operator świadczący usługę o charakterze powszechnym;
- h) zasady *pay or okay* nie może stosować podmiot posiadający pozycję monopolistyczną lub quasi-monopolistyczną na rynku;
- i) wynagrodzenie za płatną alternatywę powinno być rozsądne i uczciwe (cena nie może być nierealistycznie wysoka);
- j) w przypadku, gdy użytkownik skorzysta z bezpłatnej alternatywy (wyrazi zgodę), nie wolno przetwarzać danych osobowych w celu wyświetlania spersonalizowanych reklam.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż 19 czerwca 2020 r. francuska Rada Stanu orzekła, że francuski organ nadzorczy (CNIL) nie może, co do zasady, zakazywać stosowania praktyki *cookiewall*.

30. Czy można uzależnić dostęp do niektórych treści publikowanych na stronie od zgody na korzystanie z plików cookie, które dostarczają podmioty trzecie?

Niektórzy administratorzy umieszczają na swoich stronach zewnętrzne treści multimedialne (np. filmy wideo hostowane przez dostawców zewnętrznych) lub przyciski udostępniania informacji na portalach społecznościowych.

Interakcja użytkownika z takimi treściami (np. odtworzenie filmu) spowoduje zapisanie i odczyt znaczników, które dostarczają podmioty trzecie (np. przez platformę hostującą film), realizujące różne cele, w tym reklamowe.

Francuski organ nadzorczy (CNIL) wskazuje, że w takim przypadku administrator powinien zadbać o wcześniejsze uzyskanie zgody internauty, który chce uzyskać dostęp do takich zewnętrznych treści. Żaden znacznik wymagający zgody nie powinien zostać zapisany na urządzeniu użytkownika przed udzieleniem ważnej zgody.

Administrator może uzyskać zgodę na dwa sposoby:

- a) w pasku plików cookie, tj. w okienku wyskakującym po wejściu użytkownika na stronę bądź w odrębnym menedżerze plików cookie. Jeżeli internauta wyrazi zgodę, nie będzie musiał jej ponawiać za każdym razem, gdy zechce aktywować treści zewnętrzne. W przypadku odrzucenia plików cookie dostarczanych przez podmioty trzecie, dostęp do treści przez nie dostarczanych powinien być zablokowany, ale bez ograniczenia dostępu do innych treści prezentowanej na stronie;
- b) alternatywnie – bezpośrednio przed aktywacją treści dostarczanej przez podmiot trzeci, poprzez zapytanie o zgodę użytkownika w dodatkowym dedykowanym oknie.

CNIL wskazuje, że internauta powinien otrzymać jasne informacje:

- a) iż aktywacja treści zewnętrznych lub użycie przycisków udostępniania na portalach społecznościowych wymaga zgody na zapisanie plików cookie – ze wskazaniem celu (celów) tych plików oraz linku do polityki prywatności stosowanej przez podmiot trzeci, która jest sformułowana w języku zrozumiałym dla użytkownika;
- b) jakie są konsekwencje odmowy korzystania z plików cookie podmiotów trzecich, w tym ewentualnego braku możliwości dostępu do treści zewnętrznych;
- c) o możliwości łatwego wycofania zgody w dowolnym momencie.

31. Czy zamknięcie wyskakującego okienka dotyczącego plików cookie można uznać za zgodę?

Nie. Użytkownik musi wyraźnie udzielić zgody. Zamknięcie wyskakującego okienka i pozostanie na stronie internetowej nie może być uznane za zgodę. Analogicznie, jeżeli użytkownik przegląda stronę internetową bez interakcji z wyskakującym okienkiem, pliki cookie nie mogą być zapisywane w przeglądarce użytkownika

(z wyjątkiem technicznych). Zawsze najpierw musi być uzyskana zgoda, a dopiero potem możliwe jest zapisanie plików cookie, które takiej zgody wymagają.

32. Czy można stosować reklamę kontekstową, jeśli użytkownik odmawia akceptacji plików cookie?

Reklama kontekstowa obejmuje wszystkie techniki reklamowe, które polegają na kierowaniu przekazu do odbiorców, w zależności od kontekstu, w jakim dana osoba ma kontakt z reklamą. Tym samym reklama kontekstowa, w przeciwieństwie do reklamy spersonalizowanej, nie opiera się na śledzeniu zwyczajów użytkownika, np. co do przeglądania stron.

Wyświetlanie reklamy kontekstowej co do zasady nie wymaga stosowania mechanizmów śledzących.

Należy zaznaczyć w tym miejscu, że francuski organ nadzorczy (CNIL) stoi na stanowisku, iż także w przypadku reklamy kontekstowej niejednokrotnie wykorzystuje się mechanizmy śledzące, które wymagają zgody użytkownika, a są wykorzystywane w celu pomiaru skuteczności reklamy (np. dla ograniczenia powtórzeń treści reklamowych wyświetlanych temu samemu użytkownikowi, ewentualnie w celu zwalczania fałszywych kliknięć bądź po prostu w celu pomiaru oglądalności reklamy).

33. Jak długo aktualna pozostaje zgoda na korzystanie z plików cookie i kiedy można ponownie poprosić o zgodę, jeżeli wcześniej udzielono odpowiedzi odmownej?

Okres ważności zgody na wykorzystanie plików cookie, jak również czas niezbędny do ponownego zapytania o zgodę w przypadku wcześniejszej odmowy musi zostać określony przez administratora, z uwzględnieniem celu, w jakim przetwarzane są dane osobowe, a jednocześnie oczekiwań osób, których dane dotyczą. Ponowne wyświetlenie zapytania o pliki cookie nie powinno zakłócać działań użytkownika podczas korzystania ze strony internetowej, niezależnie od tego, czy użytkownik wyraził zgodę, czy też jej odmówił.

Czeski organ nadzorczy wskazuje, że co do zasady okres 12 miesięcy można uznać za rozsądny okres, w którym aktualna pozostaje zgoda na korzystanie z plików cookie. Jeśli użytkownik odmówił wyrażenia zgody, ponowne zapytanie o zgodę nie powinno być ponawiane przez co najmniej 6 miesięcy od poprzedniego zapytania. Okres ten może być krótszy, jeżeli:

- d) jedna lub więcej okoliczności przetwarzania uległy istotnej zmianie,
- e) administrator nie jest w stanie ustalić statusu poprzedniej zgody/braku zgody (np. użytkownik usunął pliki cookie zapisane na swoim urządzeniu).

Za istotną zmianę okoliczności przetwarzania można uznać nowe cele przetwarzania lub inną zmianę, w przypadku której można założyć, że użytkownik, który odmówił udzielenia zgody, będzie mógł zmienić swoją decyzję (np. znaczne zmniejszenie liczby administratorów i podmiotów przetwarzających lub zmiana podmiotu przetwarzającego analityczne pliki cookie, z której wynika, że dane osobowe nie będą już przekazywane poza UE).

Zgoda na przetwarzanie danych osobowych za pośrednictwem plików cookie udzielana jest w określonym celu i wobec określonych podmiotów (administratorów); z tego względu zmiana w zakresie poszczególnych plików cookie nie może być uznana za istotną zmianę w zakresie przetwarzania.

Należy jednak zauważyć, że w przypadku istotnej zmiany okoliczności przetwarzania, która dotyczyłaby użytkowników, którzy wcześniej wyrazili zgodę na przetwarzanie danych osobowych, konieczne będzie ponowne zwrócenie się do tych użytkowników o nową zgodę na przetwarzanie w zmienionych okolicznościach.

Warto w tym miejscu odwołać się również do zaleceń francuskiego organu nadzorczego. Zdaniem CNIL, co do zasady konieczne jest zapamiętanie wyborów dokonanych przez użytkownika, niezależnie od tego, czy chodzi o zgodę, czy odmowę. Dzięki temu, użytkownik nie będzie zmuszony do wielokrotnej odpowiedzi na to samo pytanie.

Z tego względu CNIL zaleca zapisanie wyboru wyrażonego przez użytkownika, aby przez pewien czas nie ponawiać pytania. Okres przechowywania zapisanej informacji o dokonanych wyborach powinien być oceniany indywidualnie (z uwzględnieniem charakteru danej strony lub aplikacji oraz specyfiki jej odbiorców). Co do zasady, dobrą praktyką jest przechowywanie informacji o dokonanych wyborach przez okres 6 miesięcy.

34. Czy technika maskowania CNAME w celu zapisania plików cookie jest legalna?

Czy takie działanie pozwala uniknąć konieczności pozyskania zgody?

Co do zasady maskowanie CNAME nie jest sprzeczne z przepisami o ochronie danych osobowych. Konieczne jest jednak spełnienie wymogów informacyjnych (w szczególności dotyczących tożsamości administratora danych) oraz uzyskanie zgody (w stosownych przypadkach).

Należy jednak zaznaczyć, że nieprawidłowe wdrożenie tej techniki może prowadzić do naruszenia ochrony danych osobowych. W szczególności osoby trzecie mogą być w stanie odczytać tokeny uwierzytelniające przechowywane w plikach cookie. Taka sytuacja może stać się źródłem istotnych nieprawidłowości w przypadku niektórych usług świadczonych online (ubezpieczenia, bankowość itp.).

Dlaczego ODO 24?

Rozwiązania od ludzi dla ludzi

ODO 24 specjalizuje się w ochronie danych osobowych i bezpieczeństwie informacji. Stawiamy na praktyczne i merytoryczne rozwiązania. Wszystko to możemy osiągnąć dzięki trwałym relacjom z klientami, partnerstwu, szacunku i zaufaniu.

ODO 24 w pigułce:

- pomagamy naszym klientom chronić dane i minimalizować ryzyko związane z wyciekiem czy utratą informacji,
- pracujemy w sposób nowoczesny i elastyczny, dostarczając kompleksowe rozwiązania,
- mówimy prostym językiem o skomplikowanych tematach.

Spełniamy najwyższe standardy pracy

CIPM	ISO/IEC 27001	ISO/IEC 29134	ISO/IEC 27701
ISO 31000	ISO/IEC 27005	ISO/IEC 19011	PRINCE2 i SMC™

Wspieramy:

Zrobimy za Ciebie wszystko to, co zwykle brzmi zawile i niezrozumiale. Wyjaśnimy skomplikowane procesy, wytłumaczymy szczegółowe raporty i pomożemy wdrożyć je w życie.

Maciej Kaczmarek
Prezes zarządu ODO 24

Zapraszam na [naszą stronę](#)